

Täysistunto

Tiistai 11.3.2025 klo 14.00—17.59

4. Hallituksen esitys eduskunnalle merten biologisen monimuotoisuuden suojelusta ja kestävästä käytöstä kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisilla alueilla tehdyn, Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen alaisen sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi merensuojelulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 9/2025 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Tässäkin keskusteluun varataan enintään 30 minuuttia tässä vaiheessa, ja jos puhujalistaa ei ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ensimmäinen puheenvuoro, edustaja Mikkonen, Krista.

Keskustelu

17.03 **Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa puhemies! Esittelyssä olevat lakimuutokset liittyvät YK:n sopimukseen, joka koskee kansainvälisten merialueiden biologista monimuotoisuutta. Puhutaan niin sanotusta BBNJ-sopimuksesta, joka tulee englannin kielen sanoista ”biodiversity beyond national jurisdiction”. Suomeksi tätä sopimusta on kutsuttu myös aavan meren sopimukseksi. Sopimus on erittäin merkittävä edistysaskel merien suojelussa, ja tätä sopimusta on valmisteltu hyvin pitkään.

Itsekin sain viime kaudella ympäristöministerinä olla tekemässä työtä tämän sopimuksen syntymiseksi, ja siksi onkin erityisen hienoa, että tämä sopimus vihdoinkin syntyi kesäkuussa 2023. Suomen ulkoministeri allekirjoitti sen varsin nopeasti, ja sitten on aloitettu tämän sopimuksen vaatimat lakimuutokset, jotka nyt ovat sitten tänne eduskuntaan saapuneet.

Tätä sopimusta sovelletaan kansainvälisellä merialueella, joka kattaa yli 60 prosenttia maailman meripinta-alasta ja melkein puolet maapallon pinnasta. Sopimus muun muassa mahdollistaa merensuojelualueiden perustamisen kansainväliselle merialueelle, josta vain noin yksi prosentti on tällä hetkellä suojeltua. Pienen kokonsa vuoksi Itämeri ei ole tämän sopimuksen soveltamisalaa, sillä Itämerellä ei ole tällaista kansainvälistä merialuetta, vaan Itämeren rantavaltioiden talousvyöhykkeet rajautuvat toisiinsa, eikä sinne jää näitä kansainvälisiä alueita, jotka kuuluvat tämän sopimuksen piiriin.

Mutta sen sijaan Suomen ja koko EU:n näkökulmasta on tärkeää, että sopimus mahdollistaa tehokkaasti hallinnoidun merensuojelualueiden verkoston perustamisen kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisille merialueille. Se myös edellyttää ympäristövaikutusten arviointia näillä merialueilla tapahtuvilta hankkeilta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2025 vp

Kolmas sopimuksen kokonaisuus koskee meren geenivaroja. Sopimus edellyttää, että geenivarojen keräämisestä ja niiden käytöstä jaetaan tietoa. Lisäksi määrätään geenivaroista saatavien sekä ei-rahallisten että rahallisten hyötyjen jakamisesta.

Neljäntenä kokonaisuutena sopimuksessa on kehittyvien valtioiden merensuojeluvalmiuksien lisääminen. Kehittyviä valtioita tuetaan sopimuksen täytäntöönpanossa uuden rahoitusmekanismin avulla.

Sopimus siis antaa tarpeellisia työkaluja luontokadon torjuntaan, mutta ne pitää myös ottaa tehokkaasti käyttöön. Ensimmäiseksi tämä sopimus pitää saada kansainvälisesti voimaan, ja siihen tarvitaan 60 maan ratifiointi. Kunnianhimoisena tavoitteena on, että tämä tapahtuisi jo tänä vuonna niin, että sopimus voisi tulla voimaan kesällä Nizzassa järjestetävässä YK:n kolmannessa valtamerikonferenssissa.

Suomen osalta ratifiointia varten on valmisteltava myös sopimuksen täytäntöönpanemiseksi tarvittava kansallinen lainsäädäntö, ja juuri sitä nyt tällä esillä olevalla esityksellä tehdään.

Tätä aavan meren sopimusta on kiitelty historialliseksi ja merkittävimmäksi ympäristösopimukseksi sitten Pariisin ilmastopopimuksen. Sopimuksen valmistuminen osoittaa, että nykyisestä kansainvälispoliittisesta tilanteesta huolimatta YK kykenee toimintaan, kun kysymys on yhteisestä maapallostamme. Suojelusopimusta valmisteltiin yli 15 vuoden ajan vuodesta 2004 lähtien ja todellakin kesällä 23 se vihdoinkin saatiin sovittua.

Toinen myönteinen esimerkki maailman maiden kyvystä löytää yhteisymmärrys, kun puhutaan yhteisen maapallostamme suojelemisesta, saatiin toissa viikolla, kun maailman maat pääsivät sopuun YK:n biodiversiteettisopimuksesta. Sen yksi tavoite on suojella 30 prosenttia maailman merialueista, ja tämä aavan meren sopimus on välttämätön työkalu tähän tavoitteeseen pääsemiseksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Furuholm.

17.08 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Silloin kun puhutaan merten suojelemisesta, niin en voi olla kaappaamatta aihetta sen verran: Kun tiedämme esimerkiksi Itämeren ja Saaristomeren tilanteen, niin en voi olla viemättä tätä keskustelua näin varsinaissuomalaisen näkökulmasta tärkeään Saaristomereen. Se on edelleen valtava ongelma. Tällä hetkellä sieltä ei löydy erinomaiseksi luokiteltuja alueita ja myös hyväksi luokitellut merialueet alkavat olla vähissä. On jotenkin tuskastuttavaa tavallaan seurata sitä, että joka hallituskausi — tämä ei nyt kosketa pelkästään tätä — tämä sama keskustelu käydään. Eli puhumme paljon resursseista, puhumme paljon resurssien kohdentamisesta tähän Saaristomeren työhön, mutta tosiasia on se, että niitä ei ole riittävästi.

Mutta vielä isompi, poliittisesti vaikeampi, asia liittyen Saaristomereen ja sen pelastamiseen on tämä maatalouden aiheuttama ravinnekuormitus. Kun se keskustelu ei lähde käyntiin ja siinä keskustelussa ei päästä eteenpäin, on selvää, että ne ongelmat siellä säilyvät, haasteet säilyvät. Kun me vielä tiedämme, miten hitaasti tällaisen vesistön tilan paraneminen käy, niin ikävä kyllä tavallaan se starttilaukaus puuttuu tältä pelastamiselta.

Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan poliittikkona toivon, ettei jatkossa enää Varsinais-Suomessa tarvitsisi niin kiivaasti kampanjoida tällä Saaristomerellä, eli että tähän nyt löydetäisiin joku ratkaisu. Valitettavasti kuitenkin tämän hallituskauden toimet eivät tätä kehitystä tue, ja siksi halusin tuoda myös tämän huolen tässä vielä esiin. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen.

17.10 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Erittäin tärkeä puheenvuoro edustaja Furuholmilta, vaikka tietysti tähän aavan meren sopimukseen se ei suoraan liittynyt. Mutta totta kai merien monimuotoisuus, merien hyvä kunto, on se sitten Itämeri tai ovat ne sitten nämä aavan meren alueet, on äärimmäisen tärkeää, varsinkin kun tiedämme, että ilmaston kuumentuessa meret ovat olleet ne, jotka ovat pystyneet puskuroimaan merkittävästi hiili-dioksidia. Se puskurointikyky jossain kohtaa menee yli, ja silloin tiedämme, että vaikutukset voivat olla ilmaston kuumentumisen suhteen paljon nopeampia kuin mitä nyt elikkä tah-ti voi entisestään kiihtyä.

Merten suojelemiseksi me tarvitsemme todellakin näitä laajoja uusia suojelualueita, ja tämä aavan meren sopimus antaa siihen nyt hyvän työkalun. Mutta totta kai yhtä oleellista on se, että me ennaltaehkäisemme niitä ympäristöhaittoja, mitä meriin joutuu, ja ennen kaikkea tietysti, jos puhumme näistä mantereen lähellä olevista merialueista tai vaikka juu-ri Itämerestä, Saaristomeren alueesta, ne ovat nämä ravinteet, jotka sinne huuhtoutuvat maataloudesta ja myös metsätaloudesta. Sen lisäksi tietysti mertensuojelun näkökulmasta tärkeää on se, että pystymme vähentämään erilaisia mereen joutuvia myrkyjä, erilaisia ke-mikaaleja. Ne säilyvät siellä varsin pitkään ravintoketjuissa, ja tiedämme Suomen Itäme-renkin alueelta, että meillä esimerkiksi merikotkat aikoinaan kuolivat sen takia, että eivät kyenneet lisääntymään, kun näitä myrkyjä oli elimistössä sen verran paljon, mutta onnek-si sen osalta on kehitystä Itämerellä tapahtunut parempaan suuntaan.

Mutta kyllä tämä rehevöitymiskysymys, nämä erilaiset kemikaalit ja saastumiset, on iso ongelma monissa maailman merissä, ja todellakin tämä rehevöityminen on nimenomaises-ti meidän Saaristomeren suuri ongelma. Olen iloinen siitä, että hallitus on kuitenkin halun-nut jatkaa sitä Saaristomeren ohjelmaa, jonka viime kaudella aloitin, mutta tietysti siihen tarvitaan työkaluja. Tiedän, että siellä alueella tehdään vahvaa yhteistyötä eri toimijoiden kanssa, mutta sen lisäksi tarvitaan resursseja, jotta se työ on vaikuttavaa ja me pääsemme siitä eteenpäin ja pääsemme poistamaan Saaristomeren valuma-alueen HELCOMin niin sanotulta hotspot-listalta elikkä niistä kohdista, jotka ovat kaikkein saastuneimpia Itäme-ren ympärillä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

17.13 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Tärkeä aihe, merien suoje-leminen. Hieno asia, että lakiesitys on tullut eduskuntaan. Tässä keskustelussa ollaan käy-ty keskustelua siitä, kuinka ravinnekuormituksia meriin syntyy muun muassa maatalouden ja metsätalouden sektorilla. Täytyy kyllä muistuttaa tässä vaiheessa, että tämän asian eteen on tehty töitä vuosien ja vuosikymmenten aikana, että tätä ravinnekuormitusta vähenevis-sä määrin pääsee tuonne meriin.

Mutta onneksi töitä on tehty myös sen eteen, kun myös täältä Helsingin kaduilta on huuhtoutunut näitä ravinnekuormituksia, kemikaaleja, mikromuoveja tuonne meidän rak-kaaseen Itämereen. Nimittäin täytyy, rouva puhemies, muistaa, että Helsingissä Hernesaari on Suomen ainoa paikka, jossa kaduilta aurattua lunta kipataan suoraan mereen, [Juho Eerola: Jään päälle!] ja tämän mahdollistavat Helsingin kaupungin päätöksentekijät. Esi-merkiksi talvella 2023 Hernesaaresta kaadettiin mereen reilut 15 000 rekkakuormallista lunta. Tämän lumen mukana mereen päätyy merkittäviä määriä roskaa ja mikromuovia,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2025 vp

mikä aiheuttaa ympäristöhaittoja. Ympäristöministeriön selvityksen mukaan normaalilumisena talvena Hernesaaresta mereen kulkeutuu useita tuhansia kiloja roskaa ja yli 50 miljoonaa mikromuovipartikkelia, joten toivoisin, että kun tätä keskustelua käydään merien suojelemisesta ja tuodaan ainoastaan maatalouden ja metsätalouden tuomat huuhtoutumat esille, että jatkossa myös näitten kaupunkien tuomat huuhtoutumat tuotaisiin näissä keskusteluissa esille.

Rouva puhemies! Sen vuoksi käytin tämän puheenvuoron, koska päätöksentekijöillä myös kaupungeissa on iso vastuu, että lunta ei tulevaisuudessa kaadeta Itämereen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen.

17.16 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Ympäristövaliokunnan puheenjohtajana voin kertoa, että meidän olemme päättäneet laista, joka kieltää lumenkaadon mereen, niin että tämä ongelma on lainsäädännöllä nyt hoidettu. Kun kuulumme ympäristövaliokunnassa tästä asiasta, niin valitettavasti selvisi, että Helsingin kaupunki ei ole ainoa kaupunki, joka tällaista toimintaa on tehnyt, mutta tähän on nyt todellakin lakimuutos tullut, ja tämä toiminta loppuu. [Juho Eerola: Hyvä hallitus!]

Niin kuin edustaja Kettunen totesi, on todella tärkeätä, että jatketaan myös sitä työtä hajakuormituksen vähentämiseksi kaikkialla, on se sitten meren rannalla, Saaristomeren valuma-alueella tai muualla Suomessa. Onneksi tähän on keinoja, ja esimerkiksi tämmöinen niin sanottu hiiliviljely, jossa nimenomaisesti pellon kasvukuntoa pystytään myös edistämään ja vähemmän käyttämään keinolannoitteita, on hyvä, tehokas keino siihen. Olen todella iloinen, että esimerkiksi maataloudessa näitä uusia keinoja on otettu jo käyttöön, ja tietysti on tärkeätä, että niitä jatkossakin otetaan, koska tämä hiiliviljely monella tapaa on ratkaisu. Se on myös taloudellisesti viljelijöille kannattavaa. Se on sen maan kasvukunnon kannalta merkittävää, se on satovarmempaa, koska se paremmin pystyy sopeutumaan ilmastomuutoksen aiheuttamiin ääri-ilmiöihin, ja se myös edistää luonnon monimuotoisuutta. Näitä erilaisia keinoja vesistönsuojelussa tarvitsemme enemmän, puhutaan sitten sisävesistä tai meristä.

Valitettavaa tietysti on, että resursseja vesiensuojeluun leikattiin kaksi kolmasosaa viime hallituskauden tasosta, mutta nyt on tietysti oleellista, että silti tätä työtä jatketaan ja että muutosta saadaan aikaan. Luulen, että me kaikki olemme kokeneet monena kesänä sen, että sinilevät kukkivat niin järvissä kuin meressä, ja haluaisimme varmasti, että tämän ongelman pystyisimme yhdessä ratkaisemaan niin, että myös uimavedet olisivat meille kestäisin puhtaita ja pystyisimme niistä nauttimaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.